

Mitä tietoa tarvitaan kun arvioidaan työttömän työkykyä?

Raija Kerätär LT työterv.huollon el.

Kuntoutuslääkäri Oorninki Oy

Mitä tietoa tarvitaan?

- Asiakasesimerkki
- Mitä? (=sisältö, osaaminen)
- Miten mahdollistetaan? (rakenteet, prosessit ja johtaminen)

Antti / sairauslähtöinen työkyvyn arviointi

- Syntynyt v. 1989
- Tulee te-toimiston läheteellä terveystarkastukseen työkyvyn arvioimiseksi
- Peruskoulun jälkeen catering-alan tutkinto, ei kokemusta avoimilta työmarkkinoilta
- Somaattisesti terve (RR, veren rasvat, ruokailu- ja liikuntatottumukset? , ylipainoa BMI 31)
- Ei käytä päihteitä.
- Haluaa töihin, työkyky omasta mielestä hyvä
- Työkykyinen? Suositellaan työvoimapalveluihin työllistämisen tukitoimia?

Johannes / Monialainen työkyvyn arviointi

- 28v. Ravintola-alan ammattitutkinto. Kuntouttavassa työtoiminnassa viimeisten 2 vuoden aikana työpajan keittiöllä. Työaika pystytty pidentämään alun 2pv/vko:sta 3pv/vko 4 t/pv. (Sosiaalityö)
- Syntymä ja varhaiskehitys normaali (Synnytys- ja neuvolatiedot)
- Asuu vanhempiensa kanssa, ei ikäisiään kavereita, äiti huolehtii ruoanlaiton, siivouksen, pyykkäyksen, Johannes auttelee. Vanhemmat maksavat laskut. Tullut joskus tuttujen hyväksikäyttämäksi taloudellisesti. Saa työmarkkinatukea ja on työnhakija. (Sosiaalityö)
- Vanhemmat sitä mieltä, että pitäisi mennä töihin, mutta ei kannata ajatella omaa asuntoa vielä. (Sosiaalityö)

jatkuu

Johannes / Monialainen työkyvyn arviointi

- Työnhakijana 8 v. Haussa itse ei ole kyennyt esittämään tarkempia suunnitelmia. ”Töihin haluaisi” (Te-toimisto).
- Työssä ei oma-aloitteisuutta tai kykyä itsenäiseen työskentelyyn. Ei osaa pienentää tai suurentaa ruoka-reseptejä, hygieniaymmärryksessä puutteita. Pärjää toisen ohjauksessa rutiininomaisissa töissä (tiski, siivous). Alussa edistymistä sosiaalisessa kanssakäymisessä, mutta edistymistä ei ole enää tapahtunut. Vetäytyy ja on passiivinen toisten seurassa, ei aloita puhetta koskaan itse. Ohjaaja: ei selviydy avointen työmarkkinoiden keittiötöistä. (Työssä selviytyminen, kuntouttavan työtoiminnan ohjaaja)
- Vastaanotolla ei ota katsekontaktia, puhe niukkaa ja konkreettia. Itse pitää työkykyään hyvänä. (Lääkäri)

Antti Johannes/ logiikka työkyvyn tulkinnassa

- Salpautunut työvoimaura, vakava toimintakykyongelma?
- Ammattitaitoisen keittiötyöntekijän työllistyminen ei yleensä ole pitkäaikainen ongelma. Osaaminen ja Työkyky?
- Sosiaalinen toimintakyky heikko, ml. sosiaalinen verkosto, arkiselviytyminen, itsenäinen toiminta.
- Työssä suoriutuminen **ei yllä avointen työmarkkinoiden vaatimuksiin**, vaikka ”pajatyössä” olisi ok.
- Biomekaaninen toimintakyky hyvä.
- **Ristiriita** asiakkaan näkemyksen ja muun tiedon välillä selvä. Miksi?
- Heikon toimintakyvyn takana kehitysvamma?
- Psykologinen tutkimus: Kognitiivinen kyvykkyys erittäin heikkoa
- Dg: Lievä älyllinen kehitysvamma F70.0
- Tulkinta työkyvystä: ei ole työkykyinen avointen työmarkkinoiden töihin, ts. työkyvytön toistaiseksi.
- Suunnitelma: Työkyvyttömyyseläkkeen haku, Kehitysvammahuollon palvelutarveselvitys ja suunnitelma

Tutkittavan oma arvio työkyvystään vrs monialaisesti toteutettu arvio Kerätär 2016

		Monialainen arvio Työkykyinen n (%)	Monialainen arvio Työkyvyn kohentaminen tarpeen n (%)	Monialainen arvio Työkykyinen vain välityömarkkinoille n (%)	Monialainen arvio Työkyvytön n (%)
Oma arvio	Työkykyinen	110(90.9)	10(21.3)	6(22.2)	6(17.1)
	Rajoittunut	9(7.4)	31(66.0)	17(63.0)	11(31.4)
	Työkyvytön	0(0.0)	4(8.5)	2(7.4)	13(37.1)
	Ei osaa sanoa	0(0.0)	1(2.1)	1(3.7)	3(8.6)
	Tieto puuttuu	2(1.7)	1(2.1)	1(3.7)	2(5.7)
	Yhteensä	121(100)	47(100)	27(100)	35(100)

Esimiesten arvio työssä suoriutumisesta / Monialainen arvio työkyvystä

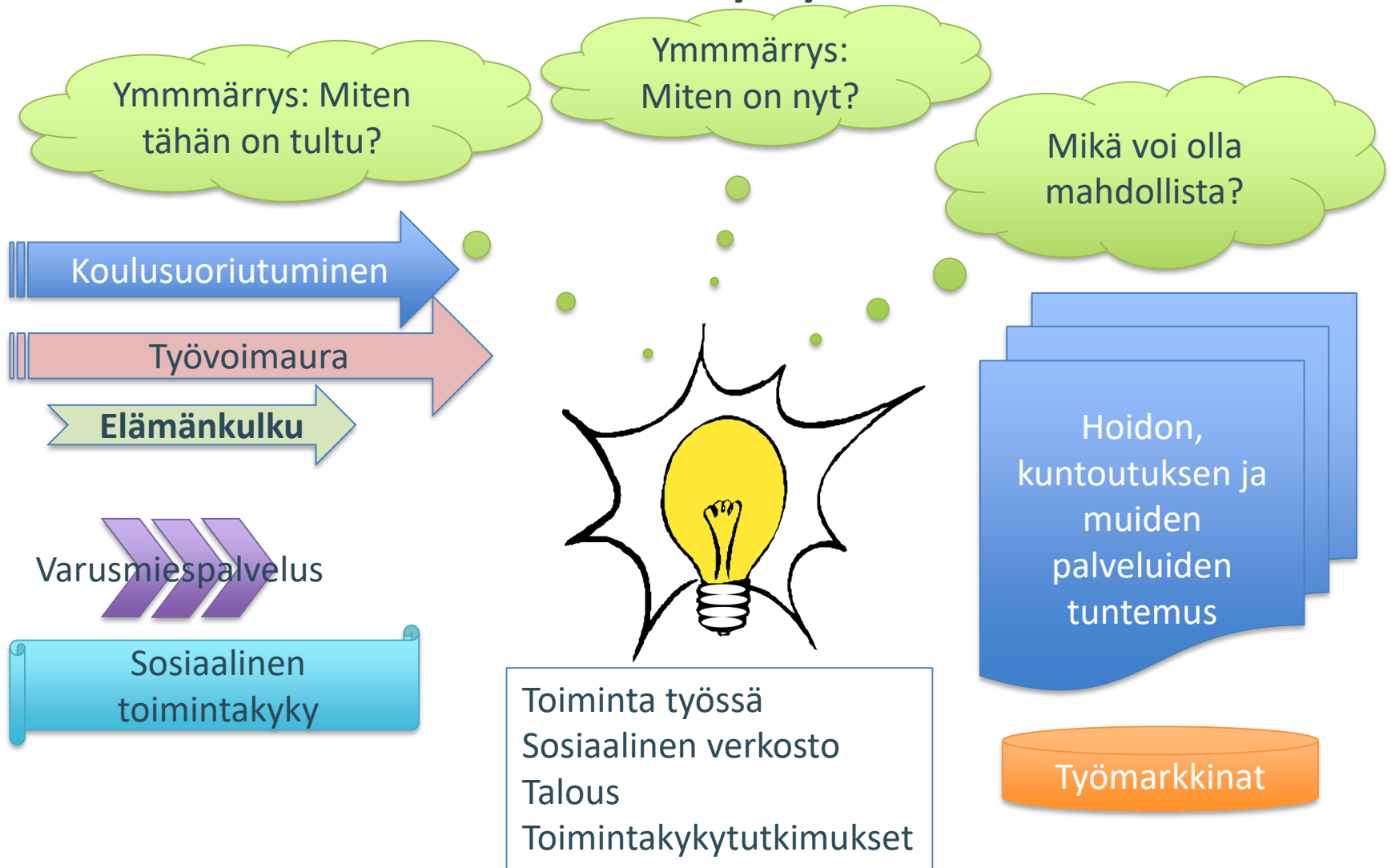
Kerätär 2016

		Työkykyinen n (%)	Työkyvyn kohentaminen tarpeen n (%)	Työkykyinen vain välityömarkkinoille n (%)	Työkyvytön n (%)
Esimiehen arvio	Hyvä tai tyydyttävä	108 (89.3)	32 (68.1)	12 (44.4)	6 (17.1)
	Epätasainen tai kaippaa harjaantumista	12 (9.9)	10 (21.3)	8 (29.6)	8 (22.9)
	Heikko, tutkimukset tai työkyvyn tuki erittäin tärkeitä	0 (0.0)	4 (8.5)	7 (25.9)	20 (57.1)
	Tieto puuttuu	1 (0.8)	1 (2.1)	0 (0.0)	1 (2.9)
	Yhteensä	121(100)	47(100)	27(100)	35(100)

Monialainen työkyvyn ja kuntoutustarpeen arviointi? Kerätär 2016

- Kerätään informaatio asiakkaan
 - **toimintakyvyn historiasta** ja siinä esiin tulleista häiriöistä ja voimavaroista
 - käytännön **työssä selviytymisestä** ja työllistymisyrittämisestä,
 - **aiemmasta** terveydentilasta, hoidoista ja kuntoutuksesta
 - asiakkaan **motivaatiosta** (käsitykset halusta, pystyvyydestä ja mahdollisuuksista), toiveista sekä kokemistaan ongelmista tai oireista ja
 - toimintakyvystä **kliinisillä havainnoilla ja tutkimuksilla**
- Lääkärin tehtävä on selvittää, onko toimintakyvyn heikkenemisen taustalla jokin sairaus ja mikä on tämän sairauden hoidon ja kuntoutuksen mahdollisuudet.
- Kokonaistulkinta pohjautuu kerätyn informaation lisäksi tietoon ja ymmärrykseen asiakkaan lähtökohdista ja kontekstuaalisista tekijöistä.
- Laaditaan dokumentit ja lausunnot.

Asiakkaan toimintakykytiedon tulkinta

Huolten harmaa vyöhyke

- Kaikissa asiakastapaamisissa silmät ja korvat auki asiakkaan toimintakykyyn

- Poikkeavat, huolta aiheuttavat omat havainnot
- Työ- ja koulutushistorian piirteet
- Miten kuntouttava työtoiminta sujuu?
- Sosiaalinen toimintakyky, sos. verkosto, kyky hoitaa asioitaan vrs. ”normaali”
- Erityishavainnot nuorella

Huolet nuoresta, esim:

- Peruskoulun suorittamisessa ollut isoja vaikeuksia tai suorittanut sen mukautetusti
- Useita toisen asteen koulutusten keskeytymisiä
- Mikään ei kiinnosta
- Saman ikäisiä kavereita ei (juurikaan) ole
- Ei tulevaisuuden suunnitelmia
- Itsenäistyminen tyssännyt

Työvoimaura

Työvoimaura

(Sepponen K. sovell)

Salpautunut työvoimaura

=Umpikuja jo työuran alkaessa

Katkennut työvoimaura

=Pitkän työuran jälkeen stoppi eikä paluu työmarkkinoille tahdo enää onnistua

Epävakaa työvoimaura

=Työura lyhyt ja katkonainen, tuettuja työllistymisiä paljon

Vakaa työvoimaura

= ei merkittäviä katkeamia opinto- ja työuralla, työttömyyttä alle 1 v.

Työssä selviytyminen, esimiehen havainnot

	1	2	3	4	5
Työelämävalmiudet					
Työaikojen noudattaminen					x
Työpaikalle sopiva ulkoasu		X			
Käyttäytyminen ja toisten kohtaaminen		X			
Työpaikan pelisääntöjen noudattaminen /alaistaidot				X	
muu (mikä?)					
Toiminta työssä					
Ohjeiden ymmärtäminen		X			
Ohjeiden noudattaminen	X				
Oma-aloitteisuus	X				
Kyky itsenäiseen työskentelyyn	X				
Kyky tehdä työ tavanomaisen perehdytyksen jälkeen	X				
Työtaidot			X		
Työmotivaatio ja aktiivisuus		X			
Stressinsieto			X		
Muu (mikä?)					
Työssä näkyvä terveys					
Työssä vaadittava fyysinen suorituskyky				X	
muu (mikä?)					
Käsitykseni selviytymisestä vastaavassa avointen työmarkkinoiden työssä					
Työelämävalmiudet	X				
Toiminta työssä		X			
Terveys / työkuunto				X	
muu (mikä?)					

Sosiaalinen toimintakyky

- Elämänkulku ja nykytilanne
- Sosiaalinen verkosto
- Arkiselviytyminen ja asiointi
- Asiakkuudet
- Toimeentulo ja taloudellinen tilanne
- Päihteiden käyttö

Vaativia työkykyarvioitavia

- Erilaisista kehitys- ja neuropsykiatrisista häiriöistä kärsivät
- Krooniset kipupotilaat
- Somatoformiset tilat
- Monisairaat, kaksoisdiagnoosin omaavat
- Persoonallisuushäiriöiset
- Päihderiippuvaiset
- Näitä kaikkia on työttömissä paljon

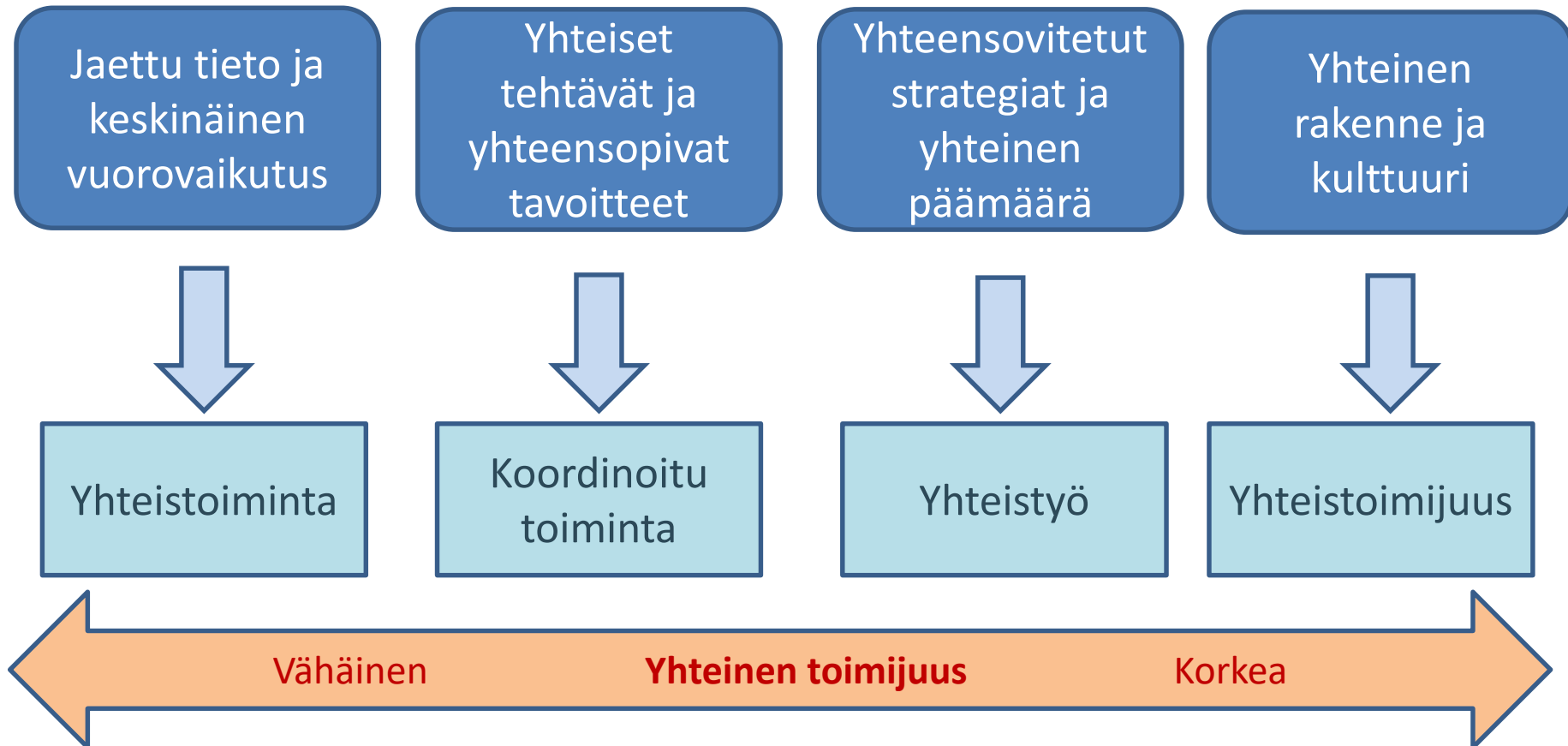

Työkyvyn arviointi verkostossa?

Yhteistyö – yhteisen toimijuuden kehittyminen?

(Väyrynen ja Lindh 2013)

Yhteenvetoa

- Monialaisessa työkyvyn arvioinnissa
 - 1. hyödynnetään monialaisen verkoston asiakastieto
 - 2. arvioidaan tämänhetkinen toimintakyky ja
 - 3. arvioidaan yksilöllisesti toiminta- ja työkyvyn tukemisen mahdollisuudet ja ennuste
 - Osa tarvitsee tiivistä rinnalla kulkijaa ja yhteistyön koordinaatiota
- Monialaisen yhteistyön tekeminen edellyttää
 - eri sektoreiden yhteistyötä ja tämän yhteistyön parempaa johtamista
- Tämä on palveluiden integraatiota!